

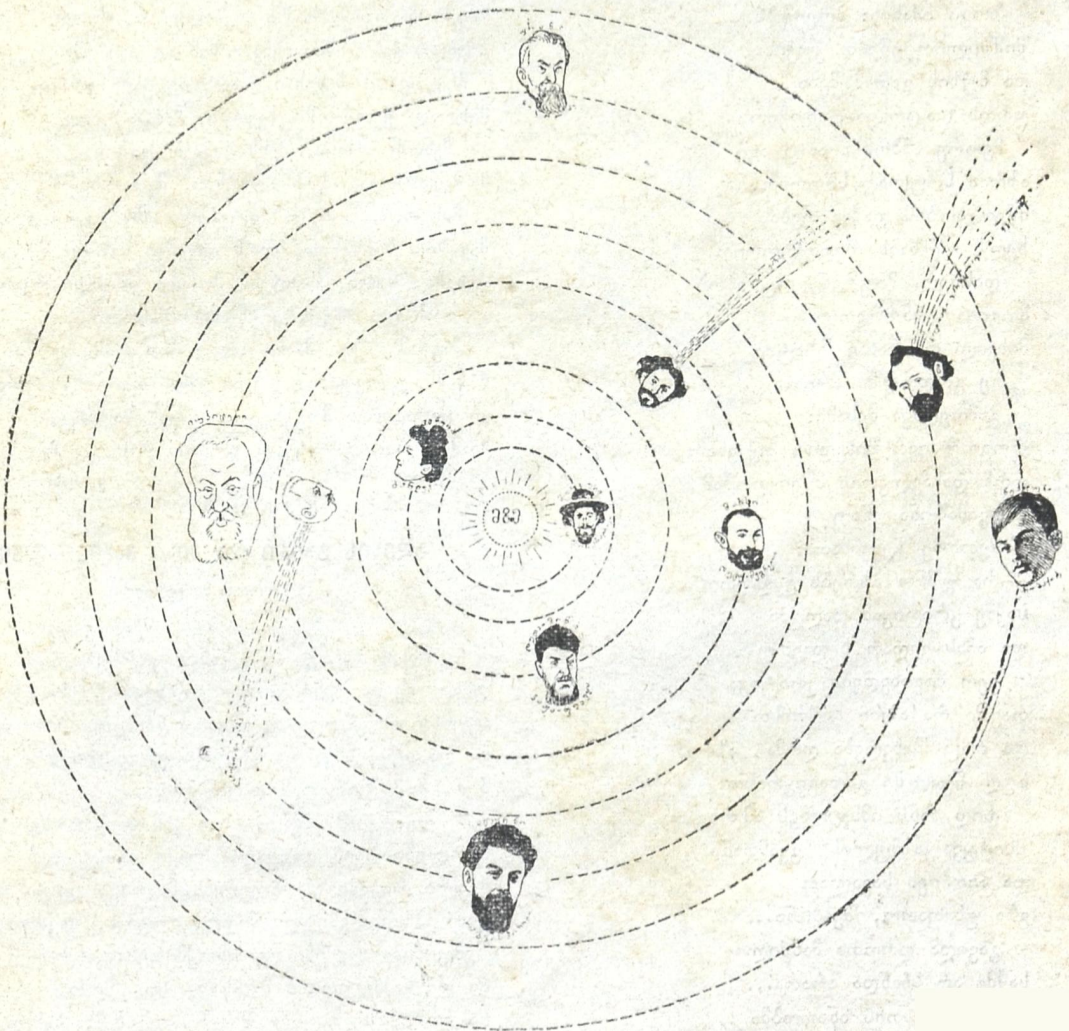

მათრასი

სახუმარო გაზეთი

№ 6

კვირა, 26 ოქტომბერი, 1908 წ.

ჩვენი მზის სისტემა.

ჩვენს „მის“ ოჯახობა.

«მზეა ამოდი, ამოდი,
ნუ ეფარები გორასა
ქართველს მოუკლავს ქართველი
საწყალი აგერ გორავსა»
აკაკი.

ჩვენ სიტყვა კაზმულ მწერლობას
თავი ასტკივდა მწარეთა,
არც ვინ ახალი გამოჩნდა,
ძველებიც სწერენ მდარეთა.

მსჯელობენ, ვერ-ვინ გაიგო
მიზეზი ავათ-ყოფისა,
იმდენს სწერავენ „სტატიებს“,
მელანი აღარ ყოფნისა.

ზოგი იძახის: პოეტებს
შიშნით ეწვიოთ კუქიო,
და მუხის გათამაშება
დროს დაკარგვაა, ფუქიო.

მეორე ამბობს: არც აგი
აზრია სრულად სწორიო,
მწერლობის დაქვეითებას
ხელს უწყობს რედაქტორიო.

დასწერ, მიუტან, ოცნებობ
მოგივა გონორარიო...
მიხვალ და ნახავ სტატია
უკვე გოდორში არიო.

გამოედვა მესამე:
როგორ ვერ მიხვდით თქვენაო,
რომ დასავლეთის მწერლობამ
დაგვიძაბუნა ენაო.

მეოთხე შეეკამათა:
—რა უშნო აზრებს ქედავთო
საქმე კრიტიკამ დაღუბა
და ამას ვეღარ ხედავთო?..

ვერ მიგიხვდება კრიტიკა
თავში რა აზრი გიქრისო
და რაც შეხვდება ღრმა „აზრი“
სულ წყალში გადაგიყრისო.

დიდ ხანს იმსჯელებს ამ რიგათ
„სიტყვა-კაზმულის“ გვამთანა
და აირჩიეს სავალათ
გზა უხიფათო, შვამთანა...

გავიდა დროთა მანძილი,
საქმე არ სჩანდა არარა...
აქ, ორშაბათის მნათობმა
გაჰკვეთა ცისა კამარა.

„მზე“, ამოგორდა ქართული
პირ-მუქი, სითბო ნაკლები
„სიტყვა კაზმული“ მწერლები
თავს ყავდა შემონავლები.

გაიოაჟიკა ორ გზობის
მბუეუთავი ქრაქის თვალები
და უკუნეთმა ჩაყლაპა
ცხოვრებით განაწვალები.

ჟ.

ბ ა ნ თ ი ა ლ ს.

ოხ, განთიადო, განთიადო შექ მოელვარე!
მასსოვს, როცა შენ ცის კიდურზე სხივებ გაშლიდი
ამოკაშკაში და სიმართა აელვარე,
განგმიერე ბნელი გულის მკლელი სქელად გაშლიდი.

მასსოვს, ბუნქებში ბუბუღამა შეის დაიფრთხიანდა,
სიცოცხლისაგან აუტაკდა სიამით გული,
ჩანგსა ჩამოკრა, სიმნი ტკბილად ააწვრიდა,
„ქებათა ქებ“ მოგიძღვნა შენ აღტაცებული
შენ ფრთა შევისხო, გაჯავთე ცაში გამარა,
მინდოდა უელსე მოგხვეოდო, ჩამეკარ გულში
და შენთან ერთათ, შენს სხივებ ქვეშ შენ მენეტრას,
მომკვდარიკავი შენს აღერსში, შენს სიუვარულში.

მინდოდა... მაგრამ დრეხელი მსწრაფელ გადაგეფარა!
შეგერთი სიმწარით, ძირს დაგეშვი ფრთებ შეგვეციდი,
ავენესდა სული, თქალებს მოწუდა ცრემლი აკარა
და დასეკლავ არე-მარე მწვანით მისილი.

მაგრამ იმედი მაინც კიდევ მიღვივის გულში,
მეწამს, კვლავ ვიხილავ შენს ვარდისფერ სახეს გაბადრულს,
და აღტაცებით მოგხვეუეი... შენს სიუვარულში
სიამაგნებით განუტევებ უღთთ ტანჯულ სულს!

ვ. ჩახრუხაძე.

ადვისის გმირი და მისი მსხვერპლნი.

(ადვისიდან მოწერილი)

ძმაო კშმაკო!

მაქვს პატივი გაგაცნო გარყვნილთა შორის
უპატივეცემულესი კონსული სპარსეთისა ზაიჩენკო
თავისი ამლითურთ. იმედია ნაცნობობით არც შე-
ნა და არც სხვა მკითხველი უმადური არ დამრჩე-
ბით. მაშ შორიდან დავიწყეთ.

რეაქციამ, ძმაო, სხვა ვის დააყარა ხეირი, რომ
სკოლებისთვის დაეყარა? რაკი ადადგინეს სკოლის
ძველი რეჟიმი და დაუწყეს საარაკო დევნა ყოველ-
გვარ პროგრესულ მიდრეკილებას, თვალსაზრისით
შემცირდა ხალისი თვითმოქმედება-განვითარებისად-
მი და სამაგიეროთ მოსწავლეთა შორის თავი იჩი-
ნა არა სასიამოვნო მიმართულებამ; სახელდობრ:
გაირყვნა ზნეობრივით მოსწავლეთა კლდი ნაწილი,
დაარსდა მათ შორის მძარცველ შანტაჟისტთა ჯგუ-
ფები, ებიდემიური ხასიათი მიიღო აგრეთვე თავის
მოკვლამაც, მაგრამ ყველაზე მეტ სისაზიზღრეს წარ-
მოადგენს ძმაო მოწაფეთა „საიდუმლო საზოგადოე-

ბანი“. როგორც მოგეხსენება ქ ორლოვში არსებობდა საზ. „ოგაროკი“, კიეში „თავისუფალი სიყვარულის ლიგა“ და სხვ. თუ რა სისაძაგლე ხდებოდა ამ საზოგადოებებში ამაზე სიტყვას არ გავაგრძელებ, რადგან მათი არსებობის მთავარი მიზანი „თავისუფალი გარყვნილება“ იყო, მაგრამ მოგახსენებ მხოლოდ იმას, რომ შეიქმნა ერთგვარი მდგომარეობა, რომლითაც სარგებლობდნენ სხვადა-სხვა აღმამიან-პირუტყვები მკირე წლოვანთა შესაცდენ-გასარყვნელათ.

ერთ ამგვართავანს წარმოადგენს ზემოხსენებული კონსული სპარსეთისა ზაიჩენკო. ეს მოკლე წინასიტყვაობა საკმარისია ზაიჩენკოს პიროვნების გასათვალისწინებლათ და ახლა მომისმინე შემდეგი.

აღესაში კარგად ცნობილმა ექიმმა ცენოვსკიმ მოათავსა ერთ ვაჭეთში წერილი შემდეგი სათაურით „ვისი ბრალია?“ ექიმი შეეხა დღევანდელი საშუალო სკოლის მდგომარეობას და აღნუსხა ეგ რევიმი რამდენ ახალგაზდას ღუპავს. თავის აზრის დასამტკიცებლათ მან, სხვათა შორის, მოიყვანა ადესის ცხოვრებიდან მაგალითი, თუ ერთმა ვაჭებატონმა, როგორ გააბრიყვა ახალგაზრდა მოსწავლე ქალები. არც გვარი, არც სახელი ამ ვაჭებატონის არ არის ნახსენები წერილში. ამ წერილის გამოქვეყნების შემდეგ გავიდა თვე-ნახევარი. არსადიდან არაფერი ისმოდა, ხოლო მარტის უკანასკნელ რიცხვებში ცენოვსკისთან მისულა სამი კაცი სპარსეთის კონსულის ზაიჩენკოსაგან, და განუცხადებიათ, წერილზე „ვისი ბრალია?“ ზაიჩენკოს შეეცება და ის თქვენგან თხოულობს: 1) ან ბოლიში მოიხადე; 2) ან და დუელში გამყვიო. ცენოვსკის ორივეზე ვარი განუცხადებია და უბასუხნია: ეგ საქმე ჩემი და ზაიჩენკოს საქმე კი არ არის, ეგ საზოგადოების საქმეა და თუ ვინმეს სურს მისგან პასუხის მიღება გაზეჯს მიმართონ. სამი დღის შემდეგ გამოქვეყნდა ცენოვსკის მეორე წერილი სადაც ის ასახელებდა ზაიჩენკოს იმ სისაძაგლის ჩამდენათ. იმ საღამოსვე თეატრში ზაიჩენკო მიეპარა უკანიდან ცენოვსკის და სილა გააწნა.

ძნელი ასაწერია ის აურზაური, რაც ზაიჩენკოს ამ მოქმედებამ გამოიწვია. თეატრში ლანძღვაგინება მიაკარეს კონსულს და კიდევ უარეს უზამდენ, რომ მას გვერდში შავ რახმელები რევოლვერით ხელში არ ამოსდგომოდნენ. მეორე დღეს და შემდეგ ცენოვსკიმ აუარებელი წერილები მიიღო, სადაც მას თანაგრძნობას უცხადებდნენ, თანაც საზოგადოების ძალდატანებით ერთი მხრივ და მეორე მხრივ საქმის საქვეყნათ გამოსარკვევათ, ცენოვსკიმ ზაიჩენკოს სასამართლოში უჩივლა.

ეგ საქმე ძმაო, 10 ოქტომბერს გაარჩია მომ-

რიგებელ მოსამართლემ და მოწმეების ჩვენებიდან აი რა გამოიკვია:

სპარსეთის კონსული ზაიჩენკო—მდიდარი კაცია. ერთ დროს ის სწავლობდა პეტერბურგში უმაღლეს სასწავლებელში, საიდანაც დათხოვილი იქნა საამხანაგო სასამართლოს გადაწყვეტილებით. მიზეზი მისი გარყვნილება ყოფილა. პეტერბურგიდან ზაიჩენკოს თავის მოქმედება აღესაში გადმოუტანია. მას აუთვალავალებია ქალებს ერთი გიმნაზია (სახელდობრ მარტკოსი) და ყოველ დღე გაკვეთლების გათავების დროს იქ გაჩნდებოდა ხოლმე, სადაც ცდილობდა ახალგაზდა მოწაფე ქალების გაცნობას. შრომის უნაყოფოთ არ ჩაუვლია და გაუცვინია ერთი 15 წლის ქალი. წაიყვანდა თურმესაწყალ ბავშვს სადმე ბნელ კუთხეში და იქ აჩვენებდა ძვირფას ნივთებს, ელაპარაკებოდა შენ მალე ჩემი კოლი ვახდებო და შემდეგ ორივენი პარიზისკენ გაესწევთო. ერთხელ მოუნდომებია მისი შეტყუება სასტუმრო „ბრისტოლში“, მაგრამ როგორღაც ბავშვი ხელიდან გასხლტომია. სამაგიეროთ მეორეჯერ დახვედრია ქუჩაში და ძალით შეუთრევია ნოჰრებში, სადაც ძალადობა უხმარია, შემდეგ ექვსი შაური მიუცია ეტლიზა და თავიდან მოუცილებია. რამოდენიმე თვის შემდეგ ბავშვი დაორსულებულა. საწყალს ყოველივე ეს უამბნია ამხანაგებიზა და ერთი აღმზრდელი ქალისათვის. უკანასკნელს ხელში ჩაუგდია აგრეთვე ბავშვის დღიური, სადაც დაწვრილებით არის აღწერილი ზაიჩენკოს ოინები (ეს დღიური დღეს ტოლმაჩოვს აქვს ხელში და მომრიგებელ-მოსამართლესაც კი არ გამოუგზავნა) ქალიშვილი სასწავლებლიდან დაუთხოვიათ.

შენ, ძმაო ეშმაკო, უნდა იცოდე, რომ მარტო იმ ერთი ბავშვის გაუბედურებით კი არ დამთავრებულა და განსაზღვრულა ბ-ნი კონსულის „მოღვაწეობა:“ მან ბევრ სხვებსაც დაუგო თურმე მახე, მაგრამ შემთხვევით ყველგან ხელი შეეშალა. არც მარტკოს გიმნაზიის ამარა ყოფილა მისი მაღალ-გარყვნილება კონსული სპარსეთისა. საქმე სხვა მოსწავლე ქალებთანაც ჰქონია. ერთი მოწაფე ქალი სადღაც ბაღზე გაუცვინია და რასაკვირველია სახლში წაუყვანია. ჯერ მიუთრმევეია სხვა და სხვა ტკბილეულობა და შემდეგ უთქვამს: „მე დღი ესტეტო ვარ და საშინლად მიყვარს ტიტველი ტანის ცქერაო“ და კიდევაც გაუხდევინებია კაბა. ამავე ქალიშვილისათვის უჩვენებია ბავშვების ხელით ნაწერი ალბომი.

მაგრამ საქიროთ მიმაჩნია დავუმატო, რომ კონსულს მარტო მოსწავლე ქალები კი არ ჰყოლია მზრუნველობაში? უყურადღებოთ არ სტოვებდა თურმე პატარა მოსამსახურეებს, რომელთაგან ერთ-

მა თურმე თავიც მოიწაშლა. ყოველივე ამის შემდეგ წარმოიდგინე სასამართლომ დამნაშავედ აღიარა კონსული ზაჩინკო. სამაგიეროთ მას გვერდში უდგანან ადვის ხულიგანები და თანაგრძნობით ეკიდებიან სრულიად რუსეთის პურიშკევიჩ ღებროვინები. მართლაც და ეს ხომ პოლიტიკური დანაშაული არ არის, მათი მრისხანება გამოიწვიოს? ამას წინად იუდა მენშიკოვმა მთელი ფელეტონი დასტამბა თავის სანაგვეში («Новое Время»), სადაც ამტკიცებდა, რომ ზაჩინკო ზნეობრივი სიფაქიზის იდეალიაო და ზეცით მეტი მოავლინა ექიმი ცინოვსკის თავზე, ინციდენტის გამოაშკარავებისათვის. ადგილობრივმა „შავმა კავშირმა“ კონსულს თავისი მცველები დაუყენა, რომ კვლავაც განაგრძოს დიდებული მოღვაწეობა.

ასე თუ ისე, დღეს ადვსაში ბავშვიც კი იცნობს ვინ ბრძანდება ბ.ნი ზაჩინკო და სამწუხარო იქნებოდა შენ არ გკოდნოდა, ძმო ეშმაკო!

იმედია ნაცნობობით უმადური არ დარჩები.

კ—ა,

მ ო ლ ო ლ ი ნ ი შ ი.

ეი, სადა ხარ? რათ არ გვინათებ მწარე ეკლებით მოფენილ გზასა; რათ არ ჩაგვებრავ იმედს ღვთაებრივს, რათ არ გვასწავლი წმიდა ლოცვასა?

რა არ აგვანთებ შურის ძიებათ, რომ გვათქმევინო სიტყვა სათქმელი, გაგვაშლევინო წმიდა ემბლემა, შრომის სუფიერის ის კრეთსაბმელი!

გვასწავლე ლოცვა... შეილთაც ვასწავლით, რომ რიყრატზე თუ შებინდებისას, იხსენიებდენ შავსა ამბავსა წმიდათა-წმიდის შეგინებისას!

აქ, ჩვენში, ბნელა... დიდი ხანია რწმენა-იმედის ჩაქქრა კანდელი, სავალ გზას ავსდლით, ზღვის მორევი ვართ, სიტყვა გვითხარი უკანასკნელი...

რას ვაქწევთ ტალღებს, ობოლ ხომალდსა, რა პასუხს ვეტყვით ზღვისა როყინსა! გვასწავლე სიტყვა, შეილთაც ვასწავლით: ბოლო მოეფოს ამდენ ლოდინსა!

იასამანი.

მ ო ხ ს ე ნ ე ბ ა

ბათუმელ კონწარი ეშმაკისა.

თქვენო მადლ-უქმშაველესობაჲ! ბუგნსაც არ უკურგებს კაცი ი უბედურებას, რა უბედურებაშიაც დღეს საცლადვი ბა...ში ტაქიმულა. ჭერ ეთ, ბატონო ჩემო, და ქარსნები დაიხურა. საღი წავიდ-წამოვიდა. ვეებერთელა ქუნაზე რომ გახედავ, სადაც ერთს კაცს იქნებ მოჭკრა თვალი. ქუჩები ბაღსით შეიმოსა, ისეთი კარგი ბაღსით, რომ ერთს დროს შეჯვარებებს თხაგნის მირთმე. აც კი დაუშინეს ქაღაქის თვითმართველობა ს: თქვენს ქუჩებს იჯარით ავიღებთ საქნალების საბაღსითო. ერთი სიტყვით, დაცარიელდა უგულაფური, ანუ, როგორც გურულაბი იტყვიან, — უგულაფური გამოხინგილდა. გამოხინგილდა მდაზიები, გამოხინგილდა ქოსები, გამ ხინგილდა ქაღაქის თვითმართველობის კასა, ისე სავაყად გამოხინგილდა, რომ ქაღაქის თავი წამდაუწმი შეტ რბურგისაკ მიშუნსავს — არიქა გვიშეველოთ, ნახკუარი გაზეიკი გვიწავლობეთ ბა...შიდან ეოგელ ტატნილ ფუთზე, თვარა, უიმისოდ სუფი ამოკუშებთა. კიდევ კარგი, რომ ქაღაქის თავის დაუსრულებულ კამანდროკისათვის ქსქარის შოგნას ახერხებენ და მით იმედით შაინც ცხოვრობენ: სავუთო გადასხადს მოგვართმევენო.

ჭო და ასეთ გამოხინგილებულ ქაღაქს კარს შიადგა ვითება გამომანტიკილებული ანუ ბატონი შანტაყისტნი. ამათ თავდასხმის ზედ მიჭყუვა აღმინისტრაციისაკან მთქაღაქებზე სავაღდებულო დადგენილებათა თავდასხმა. ქარსნების დახურვის შემდეგ თუ რაიმე კიდევ შერჩა ბათუმს, იმის წადლეტა შანტაყისტებმა ამოინდამეს და შანტაყისტეს თუ რაიმე გადაურჩათ, იმის გამოხინგილებს სავაღდებულო დადგენილებება კისრულობს.

ჭერ ერთი — „სტრანჟების“ დაქირავებას, რასკულაც ხომოსებმა ფრიადა, „როგორც ერთმა კაცმა“ კვერი დაჭკრეს 70 — 80 ათასი ქანჭარი სჭირია. ვას!.. დმერთი არაა!.. მეორე, უფავ-ხანების, მდაზიების და სხვა სავაჭრო დაწესებულებათა თითოეულმა მატრონმა უნდა დაიქირავოს თითო მცველი, ანუ „სტროფი“. ამასაც დასჭირდების, სულ მცირე რომ ვთქვათ, 40 ათასი ქანჭარა. მესამე, კიდევ თანრების დადგმა, შეშის სწყობებისათვის მადალი დობების შემოფლება და სხვა და სხვა რამდენიმე ათასს ქანჭარს შინც შეადგენს ამრიგად, ვეგდა ამ „წყოლობებს“ თავი რომ მოუყარათ და ერთს ჯამში მოვაქციოთ, გამოვა 200 ათასი ქანჭარი. და შერე ამდენს ქანჭრების გადახდას საცლადვამ გამოხინგილებულმა ბათუმმა როგორ უნდა გაკლდეს!..

დიდ საგანებელში ჩავკლო სავაღდებულო დადგენილებათა ერთმა მუხლამ ბელუსიანი ხაღხი. — რადგან, — ამბობს სავაღდებულო დადგენილებათა ერთი მუხლი, — მძარცველებს ხშირად განსაკუთრებითი ტანსაცმელი აცვიათ და იმით ერთმანეთს ნიშნებს აძლევენო, ამიტომ

არაფის არ უსდა ეცვას და შეგუბული წავი ბლეუზით და სხ. წინააღმდეგ შემთხვევაში ან სამი თვე ციხე, ან 3000 ჟანქარი ჯარიმა. მოსალაღნედა, რომ ამის შემდეგ უგელა აჭაური შანტაჟისტები სერთუკებში გამომიქიებიან, თუ ამ დრომდის მართლაც მათ მხოლოდ ბლეუზები ეცვათ.

ასეა, თქვენც მაღალ-უქმშაკუფელსობაზე, ხელიდან წასულ ხინკილეუთის საქმე. ასეთი უბედურება მოადგა მას ყოველი მხრიდან დასაფსებათ. თუ რა უშველის ასეთს მდგომარეობას, ამას, ალბათ, თავს ვერ გართ-მეგს თვით გულთამხინდავი ქშაიცი კი.

მე კი მდგომარეობას ასეთსა, თემც თქვენც ნება იქნება, წაუვლიდინებ ლექსის მცოდნეს.

მომართეთ უურნა!

უბედურ დღეს განხილავ

აგი ჩვენი ხინკილეუთი,
რასაც ის ცდის—ტანჯვა-ვენეს
სად ჩახულა იმდენეთი...

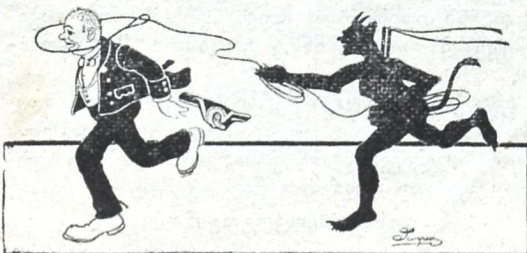
მისი ცოდვით იდაგება
მადლა ცა და ძირს ხმელეთი,
ამოუშრა წყარო შვეების,
ადრე აქვს ადრე ერთი...

თავი დარბის პეტრებურგში,
აქ წამითაც არა დგება,
საცხით ქანქარს ბლამათ ულაპავს,
ასეთია მისა ნება,

და თუ მისი იქ მგზავრდობით
არაფერი გამოდგება—
ნიკელაძე - ზღანფიხის
მოწმეთ მაინც გამოდგება ..

უქანქარო ხინკილეუთს კი
სიმშიდისგან სული ძვრება,
დაფაფხურა ს, იბერება,
ფართი-ფურთაბს თფლად დნება,
მარა ჩანს, რომ ამგვარ „სკმლით“
მისი კუჭი ვერ გაძლება
ვერც „კანონი“ დასდებს წამლს
ათასი რომ დღეში ცხვება!..

კვინწარი.

„ი ს ი ნ ი“

დაე მდევნიდნენ სიმართლის თქმისთვის,
ჯვარზე გამაკრან, მაწამონ, მტანჯონ;
დე ჩემი სიტყვა და ჩემი საქმე
აუკუღმართონ, ბოროტათ საჯონ;

ზიზლით მიცქერდენ, როგორც მტერი მტერს,
კიცხვით და გამობით მიხსენიებდენ,
დე მყუდროება შემოფოთებულნი
ჩემს წინააღმდეგ შურს იძიებდენ!

დე მათს ენაზე ვიყო იუდა:
ჩემსკენ აშვერდენ სანიშნოთ თითსა,—
მე არ შევსდგები და კილით კიდე
ფვენ მართალ სიტყვას და მაგალითსა.

დე ჩემი სიტყვა მათ ტყვიით მოხვდეს
გულის გამპობათ და გამფათერგლად,
არ მენანება ამ შემთხვევაში,
თუნდ ისტორიამც მომნათლოს მკვლელად!

დაე ჩემს შრომას აჯილდოებდენ
ეკლის გვირგვინით და ძოწუელით,
მე მაინც ისევ იმას განვგრძობ,
არ დავეცემი ძნელ გზაზედ სულით!

მე არც კი ვითხოვ მათს თანაგრძნობას,
რაც შედეგათ სდევს იმათ ლაჩრულ შიშს,
როცა ისინი განსაცდლის წინა
თრთიან და ჰკარგვენ სრულად ანგარიშს.

შენგან იზხოვენ მოწყალებასა,
შებრალეებისთვის ფერხთ გილოკავენ...
შენგან ითხოვენ, როცა მსგავს დროში
თვითონ კვიდრ ძმასაც არ დაჰზოგავენ...

არა არ ვითხოვ „მათს თანაგრძნობას“!
თანამგრძნობელნი მე სხვები მყვანან,
ისინი... მოვლენ აქ დამახილზე
თუ განმზადილნი ჯერ არა სჩანან.

მოვლენ და ერთად ჩვენ გავსწევთ წინა!
მაშენ გმირული ყიყინის ხმები,
ძილს გაუფრთხობენ არე-მარესა,
ხმას გამოსცემენ ზანზარით მთები!

მაშენი ოჰ, ვიცი, მოვლენ „ისინიც“,
კვლავ შემოგფიცივენ მლიქვნელნი ძმობას:
„ვაშა, ვაშაო!“ და ფიანდაზათ
ძირს გავვიშლიან „თვის თანაგრძნობას“!..

მაგრამ... ტყუილად!.. არა, არ ვითხოვთ...
ჩვენ სხვაც ბევრი გვყავს თანამგრძნობელი,
ჩემი სიმღერაც ამათ ეხება:
„მოდი, ჩაგრულნო, მომეცი თ ხელი!“.

ნ. ზომლეთელი.

ოსმალეთი და ბაღკანეთი.

„საწყალ კაცს ქვა აღმართში მოეწევაო,“ ამ-
ბობს ქართული ანდაზა.

ოდესმე ძლიერი ოსმალეთიც დღეს საწყალი
კაცია ევროპის დიდ სახელმწიფოთა შორის. დღევან-
დლამდე ოსმალეთი ერთგვარი გემრიელი ლუკმა იყო
ევროპის ძლიერ სახელმწიფოთათვის განმზადილი,

რომლის დანახვა-გახსენებაზე თითოეულ მათგანს პირზე წერწყვი აღებოდა.

«ლონე მიხდელი იმპერია ვატომანისა თავისი დლით მოკვდება და მაშინ გავინაწილებთო,“ ფიქრობდენ ევროპის ვეშაპები, მაგრამ დახეთ უბედურებს! ოსმალეთმა გამოიღვიძა, თვალი გამოიფიშინა, მომაკვდინებელ დესპოტიზმისაგან განიკურნა და გვარიანი კონსტიტუცია შემოიღო. კრიზისმა მშვიდობიანათ ჩაიარა და სიკვდილზე ლაპარაკიც შეტი დარჩა.

ელდა ეცა ევროპის მდევებს! ისინი მის სიკვდილს ელოდენ და ოსმალეთი კი განახლდა, აღორძინების გზას დაადგა. რაღა გზა დარჩენოდათ გარდა იმისა, რომ განახლების პირველი დღეებით აღარ ესარგებლათ ტკბილი ულუფით პირ-ამაყებულ მეზობლებს. და აი მართლაც ავსტრო ვენგრიანთ ერთის დაკვრით ჩამოათალა მის ჩრდილოდასავლეთი კუნძული—ბოსნია და გერცოგოვინა; ბოლგარიამ თავი დამოუკიდებლათ განაცხადა და აღმოსავლეთ რუმელიის რკინის გზა ხელში ჩაიგდო; საბერძნეთმა კრიტოსის კუნძული შეიერთა და სხ. და სხ. ყოველის მხრიდან მოადგენ შინაური მდგომარეობით დასუსტებულ ოსმალეთს და ცდილობენ, ვიდრე წელს გაიმაგრებდეს, რაიმე შეაკლიჯონ. ევროპის დიპლომატებს საქმე გაღჩნდათ ეს საქმეა პალკანეთის საკითხი. რომ შკითხველებს გავუადვილოთ გაზეთების მიერ მოწოდებულ საყურადღებო ცნობათა გავება, ჩვენ ვათავსებთ დღევანდელ ნომერში ბალკანეთის ქარტს. რადგანაც ადგილი ნებას არ გვაძლევს და არცა გვაქვს აზრათ ვრცლათ ამ საკითხის გარკვევა, ამიტომ ჩვენი ცნობები რაც შეიძლება მარტივი და მოკლე იქნება. ბალკანეთის საკითხზე მთელი ტომებია დაწერილი და ვისაც მისი შესწავლა უნდა სხვა წყაროს მონახავს.

ბალკანეთის ნახევარ-კუნძული.

ეს სახელი ეწოდება ევროპის სამხრეთ-აღმოსავლეთ კუნძულს, ე. ი. იმ ნაწილს, რომელიც მომწყვედებულია შავსა, მარმარილოსა, არხიპელაგისა, იონიისა და ადრიატიის ზღვებს შორის. ბალკანეთი მთიან-გორიანი ადგილია, მრავალ პატარ-პატარა სახელმწიფოებათ დაყოფილი. მისი აღმოსავლეთ კუნძული რუმინიას უჭირავს, შუაგული ბოლგარიასა და ევროპის ოსმალეთს, დასავლეთი სერბიასა, ბოსნიას და ჩერნოგორიას, ხოლო სამხრეთი საბერძნეთს.

რუმინია.

რუმინია როგორც დამოუკიდებელი სახელმწიფო 1857 წელს დაარსდა, სამთავრო მოლდავისა და ვალახიის შეერთებით. უჭირავს უმთავრესათ ვაკე ადგილი მდ. დუნაის მარცხენა ნაპირზე სივრცით 181 ათასი ოთხკუთხი ვერსი. მცხოვრებთა რიცხვი რუმინიაში თითქმის 6 მილიონამდე აღის, რომელთაგან უმრავლესობას რუმინენები შეადგენენ. არიან აგრეთვე ებრაელები (400 ათასამდე) მაღიარები (50 ათასი) და ჩაჩნები (200 ათასამდე.)

1877 წლამდე რუმინია ოსმალეთისაგან იყო დამოკიდებული, ხოლო ამ წლიდან მოიპოვა სრულ-

დი დამოუკიდებლობა. დღეს რუმინიას ყავს თავისი მეფე, რომელიც სცხოვრობს სატახტო ქალაქ ბუქარესტში. სახელმწიფო წეს-წყობილება კონსტიტუციონურია.

სწავლა-განათლების მხრივ რუმინია არ არის მეზობლებზე ჩამორჩენილი. იქ არსებობს 2 უნივერსიტეტი, 13 ლიცეი, 18 გიმნაზია, 11 რეალური სასწ., 6 სასულიერო და 9 სამასწავლებლო სემინარია და 3600 სახალხო სკოლა. დღეს რუმინიას ოსმალეთთან საღაო თითქმის არაფერი აქვს.

ბოლგარია.

რუმინიის სამხრეთით, მდ. დუნაის მარჯვენა ნაპირზე ბოლგარიის სამთავრო სდევს. სივრცით მას 63 ათასი ოთხკუთხი ვერსი უჭირავს, ხოლო მცხოვრებთა რიცხვი 3 მილიონს აღემატება. ბოლგარიის სამთავრო რუსეთ-ოსმალეთის ომის დროს (1877—78 წ.) დაარსდა და დღევანდლამდე მთავარი ბოლგარიისა საგარეო პოლიტიკაში სულთანისაგან იყო დამოკიდებული. მასთან ერთად ბოლგარია იხდიდა ხარკს ოსმალეთის სასარგებლოთ. შინაურ საქმეებში ის თითქმის დამოუკიდებელი იყო, ვინაიდან ყავდა საკუთარი ჯარი და ჰქონდა თავისი კანონები. ფაქტიურათ ბოლგარიამ შეიერთა სამხრეთით მდებარე პროვინცია, აღმოსავლეთ რუმელია.

დღეს, ოსმალეთის რევოლიუციით გათამამებული ბოლგარიამ ჯერ დაიჭირა აღმოსავლეთ რუმელიის რკინის-გზა და შემდეგ თავი სრულიად დამოუკიდებლათ გამოაცხადა. ბოლგარიის მთავარმა ფერდინანდმა მეფის ხარისხი მიიღო.

ბოლგარიის ამგვარ საქციელს არც ოსმალეთი და თითქმის არც დიდი სახელმწიფონი არ ადასტურებენ. ეს გამწვავება ბოლგარ-ოსმალთა შორის ბევრის აზრით შეტაკებას გამოიწვევდა, მაგრამ ჯერ-ჯერობით საქმე მორიგებით და მშვიდობიანათ მიმდინარეობს. რა მოხდება შემდეგში, ამას მომავალი დაგვანახებს. ევროპის დიპლომატების აზრით ეს საკითხი მომავალ საერთაშორისო კონფერენციას გადაეცემა.

სერბია.

რუმინიასა და ბოლგარიაზე დასავლეთის მხრით მოზმულია სერბია. სივრცით ის 45 ათას ოთხკ. ვერსს აღემატება, ხოლო მცხოვრებთა რიცხვი 2 1/2 მილიონამდე აღის, რომელთა უმეტესობას სერბები შეადგენენ. ძველათ სერბიაც დამოკიდებული იყო ოსმალეთისაგან, მაგრამ მან ვაცილებათ აღრე მოიპოვა დამოუკიდებლობა. დღეს სერბიას ყავს თავისი მეფე და აქვს კონსტიტუციური წეს-წყობილება.

უმთავრესი ქალაქი სერბიისა ბელგრადი მდებარეობს მდინარე დუნაის პირათ ავსტრო-ვენგრის საზღვარზე. დღევანდელი ვითარებით სერბიაც ძლიერ აღელვებულია და საომრად იქოჩრება.

ბოსნია-ჰერცოგოვინა.

სერბიის დასავლეთით მდებარეობს ბოსნიის პროვინცია. 1878 წლამდე ეს ქვეყანა ოსმალეთს ეკუთვნოდა; ამ წლიდან კი იქ ავსტრიამ ჩააყენა

თავისი ჯარები და ფაქტიური პატრონი ის შეიქნა. სახელით ბოსნია დღევანდლამდე ოსმალეთის პროვინციით ითვლებოდა. წელს ავსტრიამ ის ოფიციალურადად შეუერთა თავის სამფლობელოს და მით ერთობ გაამწვავა ბალკანეთის საკითხი.

სივრცით ბოსნიას 50 ათასი ოთხკ. ვერსი უჭირავს, ხოლო მცხოვრებთა რიცხვი მილიონ ნახევარზე მეტია. მცხოვრებთა უმრავლესობა სერბთა ტომისა არის და იმისი შეერთება სერბიის საოცნებო საგანს შეადგენდა. ამის გამო ავსტრიის მიერ ბოსნიის მისაკუთრებამ დიდი მღელვარება გამოიწვია მთელს სერბიაში. გაზეთების სიტყვით ქალაქებში გამართულ მიტინგებზე ხალხს ავსტრიასთან საომრათ მოუწოდებდნენ. ჯერ ჯერობით კი საქმეს მხოლოდ დიპლომატები აწარმოებენ.

ჩერნოგორია.

ეს პატარა სამთავრო, სივრცით 8 ათას ოთხკუთხი ვერსი და 300000 მცხოვრებთა რიცხვით, მდებარეობს ბოსნია-გერცოგოვინის სამხრეთ დასავლეთით. მცხოვრებთა უმეტესობა სერბთა ტომისაა და ლაპარაკობს სერბულ ენაზე. ავსტრიის მიერ ბოსნიის მითვისებამ ჩერნოგორიაშიც დიდი უსიამოვნობა გამოიწვია. ჩერნოგორიის მთავარმა ბელგრადში თავისი გენერალი გაგზავნა, სადაც მას დიდი ოვაციებით შეეგებნენ.

ჩერნოგორია ძლიერ ღარიბი ქვეყანაა. მთელი მისი ბიუჯეტი 600 ათას გულდენს არ აღემატება. ამაში შედის რუსეთის მიერ დანიშნული დახმარებაც. მშვიდობიანობის დროს ჩერნოგორიას 1000 მეომარიც არ ეყოლება, ხოლო ომის დროს 36 ათასი კაცის გამოყვანა შეუძლია. ის სრულად დამოუკიდებელია ოსმალეთისაგან.

ევროპის ოსმალეთი.

იმ ნაწილს ოსმალეთისას, რომელსაც უჭირავს ბალკანეთის შევადული ევროპის ოსმალეთს ეძახიან. ეს იმიტომ რომ არის მეორე, უდიდესი ნაწილი ოსმალთა იმპერიისა, რომელიც აზიაში მდებარეობს. ევროპის ოსმალეთი რამოდენიმე პროვინციისაგან შეესდგება; სახელდობრ: დასავლეთის კუთხე უჭირავს ალბანიას, სამხრეთ-დასავლეთი-მაკედონიას, ხოლო ჩრდილო-აღმოსავლეთი-აღმოსავლეთ რუმელიას.

მთავარი ქალაქები ევროპის ოსმალეთისა არის: სალონიკი, ადრიანოპოლი, ფილიპოპოლი, უსკუები, ისტიბი სკუტარი და სხ. სატახტო ქალაქი კი სტამბოლი ანუ კონსტანტინოპოლი, რომელიც მდებარეობს სტამბოლის სრუტზე მარმარილოს ზღვის ნაპირათ.

ოსმალეთის თანამედროვე რევოლიუციაში დიდი მონაწილეობა მიიღეს საზოგადოთ ქალაქებმა სალონიკმა, უსკიუებმა, ისტიბმა და სხ.

საბერძნეთი.

ძველათ ძლიერი და განათლებულ საბერძნეთს დღეს ბალკანეთის სამხრეთი კუნძული უჭირავს. იმისი სივრცე არ აღემატება 65 ათას ოთხკუთხ ვერსს (რომელთაგან 10 ათასი კუნძულებს უჭირავს), ხო-

ლო მცხოვრებთა რიცხვი 2 1/2 მილიონს. თითქმის ყველა ის პროვინციები, რომლებიც ოსმალეთს ეკუთვნიან ძველ საბერძნეთის საფლობელოს შეადგენდა და თვით სატახტო ქალაქი კონსტანტინოპოლი, საბერძნეთის ქალაქი იყო. არხიპელაგის ზღვაში გაბნეულ კუნძულებშიაც დღეს ბევრი არ ეკუთნის საბერძნეთს. უმთავრესი მათგანი კრიტი ოსმალეთის ნაწილს შეადგენს, თუმცა უმთავრესათ ბერძნებით არის დასახლებული. ისარგებლა რა დღევანდელი მდგომარეობით საბერძნეთმა კრიტის შეერთება დააპირა. აჰან კიდევ მეტათ აწეწა და გაამწვავა ბალკანეთის საკითხი. ოსმალეთმა აღარ იცის რომელ ერთს გასცეს პასუხი ამ შინაური არე-დარევის დროს.

ბალკანეთის საკითხი ბევრჯერ ჰქონია თავსატეხთ ევროპას და როგორც ხედავთ დღესაც იგივე მეორდება. ძნელი სათქმელია რას გამოიწვევს ბალკანზე წყლის ამღვრევა. ერთი კია ცხადი, რომ დღევანდელ პირობებში ოსმალეთი სხვაზე უფრო დაზარალდება. საუკეთესო დრო მისი რომელიმე ნაწილის ჩამოსაგლეჯათ დღესა აქვთ ევროპის სახელმწიფოებს და რა თქმა უნდა შემთხვევას ხელიდან არ გაუშვებენ.

მ უ შ ა ს.

შრომისათვის დაბადებულს შრომაშივე გხდება სული და რათ გიკვირს რომ „დიდებულთ“ არ აქვთ შენი სიბრალული.

მათ ის უნდათ შენი შრომა ჩალის ფასად შეიძინონ, შენის შრომით დასტკბენ თითონ ინეტარონ და ილხინონ!—

შრომით მასხრათ აღებული შრომაშივე ჩახვალ საფლავს; ვერ გაშინებს მწარე ბედი უღალავათ ანძრევ მაგ მკლავს!!

რათ არ ფიქრობ მაგ შენ შრომას ჰქონდეს მეტი მტკიცე ძალი, დაჰგმო ის, ვინც აზრი, ქკუა შენ დაჩაგვრას ანაცვალა?

იონა თლუღელი.

მცირე განმარტება ქართველთა.

მხარეები ქართლში. უნდა იცოდეთ, რომ ქარტის ზედა ნაწილი ყოველთვის ჩრდილოეთია. ქვედა—სამხრეთი. მარჯვნივ—აღმოსავლეთი, ხოლო მარცხნივ—დასავლეთი.

მასშტაბი. დიდი ქვეყანა რომ პატარა ქალაქზე დახატო, საჭიროა მასშტაბის ცოდნა. მასშტაბს ეძახიან პატარა ზომას, რომელშიაც დიდს ზომას ვგულისხმობთ. ამ ქარტზე ერთი დიუმი 140 ვერსს უდრის, მეოთხედი დიუმი კი 35 ვერსს. როცა გსურთ ერთი ქალაქიდან მეორე ქალაქამდე მანძილის გაგება, გაზომავთ მასშტაბში ნახმარი პატარა საზომით, ე. ი. დიუმი და რამდენჯერაც მოთავსდება, იმდენჯერ 140 ვერსს აიღებთ, რაიცა შეადგენს ნამდვილ

მანძილს მათ შორის. თუ მთელი ზომა მასშტაბისა არ დაეტევა, მაშინ მეოთხედი ნაწილით გაზომავთ და იმდენჯერ 35 ვერსს აიღებთ.

ზღვები. ქარტზე ზღვები განსაკუთრებული ფერით არის აღნიშნული. ხშირათ ერთი ზღვა მეორეს ძლიერ ევიწრო ზოლით უერთდება. ამ ვიწრო ზოლს სრუტეს ეძახიან. მაგალითად არქიპელაგის ზღვა უერთდება მარმარილოს ზღვას ასეთი წერილი ზოლით, რომელსაც დარდანელის სრუტე ეწოდება. ის გამაგრებული აქვს ოსმალეთს და არც ერთი სახელმწიფოს სამხედრო გემს შიგ არ ატარებს. მეორე ასეთი სრუტე აერთებს მარმარილოს ზღვას შავ ზღვასთან და ეძახიან სტამბოლის ანუ კონსტანტინეპოლის სრუტეს. რუსეთი თხოულობს, რომ ოსმალეთმა გახსნას

სამხედრო გემებისთვის დარღვევის კარები.

ქუნძული. კუნძულს ზღვაში გაბნეულს ხმელეთის პატარა ნაწილებს ეძახიან. კუნძულებით მდიდარია არქიპელაგის ზღვა. შავ-ზღვაში არ არის არც ერთი კუნძული.

პართველი მოღვაწენი.

დამსახურებული პოლიციელი

მეგრელი აზნაური

ლუკა გაბუნია.

მეგრელი აზნაური ლუკა გაბუნია, სულ უბრალო მიზეზით გახდა ისტორიაში ჩაჯარდნის ღირსი, თორემ არც ლიტერატურაში, არც მხატვრობაში, არც სხვა საზოგადო მოღვაწეობაში მას წილი არ უძევს. მას შემდეგ რაც ბნ ლუკას თავი ახსოვს, ის სულ პოლიციის სამსახურში ყოფილა, თუმცა მიდრეკილება ხშირად ჰქონია ბათუმის თვით-მართველობაში მოკალათებისა.

გიმნაზიის ოთხი კლასის დამთავრებით, ჩვენი ლუკას განათლებაც დამთავრდა. ის სულ ახალგაზრდა შევიდა პოლიციის ნაწილში და ჩქარა ბოქაულის ხარისხიც მიიღო. ამობონ, ამაში ძლიერ შეუწყო ხელი ბათუმის გუბერნატორის დაკარგული ცხენის აღმოჩენამო. ლუკამ ისე სწრაფად და გაუქირვებლათ მონახა თურმე დაკარგული საქონელი, რო კაცი იფიქრებდა, თავლაში ყავდა დაბმული და გამოიყვანაო.

ძნელი საანგარიშოა რამდენ ხანს დარჩა ბოქაულთა ბ-ნი გაბუნია, მაგრამ ერთი კი ცხადია, რომ ამ თანამდებობიდან ის გადაიყვანეს ართვინის ოლქის უფროსის თანაშემწეთ. აქ მან დიდი აღმინისტრაციული ნიჭი გამოიჩინა და სწორეთ ამ ხანებში შეიძინა ბათუმში ორ სართულიანი ძვირფასი სასახლე. თავის ნაწილში ის ყოველგვარი ნიჭიერებით დაჯილდოებულია და წყალში რო ჩააგდო მშრალი ამოვა. მოხუცებულობის ეჟს, როცა სარჩო საკმაო შეიძინა, და ძალ-ღონემ უსუსტა, ლუკა სამსახურიდან გამოვიდა და მყუდრო ცხოვრებას მიეცა. სწორეთ ამ განზრახვით უნდოდა მას ბათუმის ქალაქის გამგეობაში ეშოვნა რაიმე თფილი ალაგი და სიბერის დღენი ტკბილათ გაეტარებია. ეს სურვილი ჯერაც მხოლოდ სურვილათ რჩება.

საისტორიო საქმე ლუკას ცხოვრებაში გახლავთ მის მიერ ქუთაისის გუბერნიის თავდა-აზნაურთა კრებაზე წარმოთქმული სიტყვა, კარლო ჩხეიძის აზნაურთა სიიდან გამორიცხვის შესახებ. მრავალ თანამოაზრეთა შორის, მარტო ლუკამ გაბედა ისეთი აშკარა ზუბრულ-დურმიშხანული სიტყვის წარმოთქმა და მით საუკუნოთ შერგო თავი ისტორიაში.

ძნელი სათქმელია რა გზით მიიღო აზნაურობა ბ-ნმა ლუკამ, რადგან გასულ ხანებში სამეგრელოს აზნაურთა უმეტესობას ტიტული ბ-ნმა აშორდიამ უბოძა, მაგრამ ის იმდენათ ენერგიული დამცველია თავისი. წითელ-სისხლოვანი წოდებისა, რომ სამშობლო ზუბრთა შორის ბადალი იშვიათად მოეპოება.

ბოდიშს ვიხდი მკითხველთა წინაშე თუ დღევანდელი ულუფა საზოგადო მოღვაწეთა ცხოვრებიდან ეგზომ უგემური და მწარეა. „მოღვაწეთა“ შორის დიდი სხვა-და-სხვაობა სუფევს, ხოლო ჩვენი ვალია ყველას თავისი მიეუზლოთ. დამსახურებული პოლიციელი აზნაური ლუკა გაბუნია, რეაქციის ხანებში ხშირად ამოცურდება ჩვენი ცხოვრების ზედა პირზე და გთხოვთ იცნობდეთ.

ისტორიკოსი.

შიშშილი.

ზღაპარი მოზრდილთათვის

(გერმანულიდან)

იყო კაცი ფრიად მდიდარი,—სახელი მისი დორი. თვალ-უწვედნი მინდორ-ველნი, მრავალი ფაბრიკა-ქარხანანი, საუკეთესო მანქანებით და ურიცხვნი მონა მოსამსახურენი შეადგენდენ მის სიმდიდრეს-საკუთრებას. დორი განთქმული იყო მთელს თემსა და სახელმწიფოში. მისი მრისხანე სახე შიშის ზარსა ცემდა ყველა მის ხელქვეითსა და მოსამსახურეს. ლეგიონი მონა-მოსამსახურებისა იმულებული იყო შიშშილისა გამო ერთგულათ ემუშავნა დორის ფაბრიკა ქარხნებში და თავისი ჯოჯოხეთური შრომით დღითი დღე იზრდებოდა დორის ისედაც უთვალავი ნივთიერი სიმდიდრე. დორი იმდენათ მდიდარი და შემძლე იყო, რომ მასთან დამეგობრება შეფეხებსაც კი ენატრებოდათ და ხშირად რჩევა დარიგებასაც შესთხოვდენ ხოლმე. ამასთან დორს ერთგულად სწამდა მამა-პაპათა სალოცავები, თავგამოდებით ებრძოდა ბოროტ სულებს და აგრეთვე ყველას, ვინც წინააღმდეგი იყო მისი რწმენა შეხედულობისა.

ერთ მშვენიერ დღეს დორს მდიდარი ვინმე თავადი ეწვია. დღე სანადიროთ იყო დანიშნული. ჩინებული ნადირობის შემდეგ სტუმარ-მასპინძელმა ქარხანა-ფაბრიკების დათვლიერება მოისურვეს და მონათა თანხლებით რიგ-რიგით უფილდენ ბუმბერაზ შენობათა ჯგუფებს. ხედავდენ, როგორ უწყალოთა და შეუბრალებლათ ეპყრობოდენ ზედამხედველები დაკონკილ-დაბეჩავებულ მონებს და ფერმიმკრთალ მუშა ქალებს, როგორი უდიერი ცემატყეპით აიძულებდენ მცირე წლოვან ბავშვებს მუყაით მუშაობას. ნახევრად ტიტველი მონა მოსამსახურენი სწრაფად დასტრიალებდენ თავს გავერვანლებულსა და ცეცხლ-მფრქვეველ ქურებს, რომლის სტუმარი თავადი კედელს აპყროდა. დორმა დაამშვიდა თავადი და აუხსნა, რომ ესენი ასეთ ჯოჯოხეთურ მუშაობას სიყრმიდანვე შეჩვეულნი არიან.

მეზავრები შემდეგ განყოფილებაში გადავიდნენ. აქ გასაოცარის ხმაურობით გრიალებდენ ათასგვარი მანქანები, რომელთაგან ყურთა სმენაც აღარ იყო. თავადი განცვიფრებული შესცქეროდა მანქანათა-შორის მონავარდე ქალებსა და კაცებს, რომელნიც ეღვის სისწრაფით გადადიოდენ ერთი ალაგლიდან მეორეზე და უკვირდა: რატომ არსად გაიხლოებოდა და მანქანის მსხვერპლი არ გახდებოდა.

— მონები ფრთხილათ მუშაობენ, შენიშნა დორმა. ვინც ასე არ მოიქცევა, მას ძვირათ დაუჯდება მცირედი გაუფრთხილებლობა და რომელიმე ორგანო იმისი ხეულისა უყურადღებობის მსხვერპლი გახდება. ხშირათ ხდება ასეთი შარცხიც მაგრამ ვინაა დამნაშავე! ესენი ნებაყოფლობით ებმინასეთ სახიფათო საქმეში. იმათ შიშშილი აწუხებთ და პური კი ჩემს მაღაზიებში ინახება; იმუშავენ და მიიღებენ საზრდოს.

თავადმა ექვიანათ გაიქნია თავი და მოახსენა. — მე სწორეთ ვერ წარმომიდგენია თუ რა არის შიშშილი და არა მწამს ისეთი ძალა ჰქონდეს მას, რომ ასე თავგანწირვით ამუშაოს მონები.

დორმა მოუხმო ზედამხედველს და უბრძანა გამოეცხადებია მონათათვის ორი დღით სამუშაოს შეწყვეტა. ზედამხედველის ნიშნზე მანქანების ტრიალი მოდუნდა, იკლო და ბოლოს მოძრაობა სრულიად შეწყდა. მონებმა თავი მოიყარეს და მოისმინეს ზედამხედველისაგან ბატონის სურვილი. ვერ ლაპარაკიც არ გაეთავებია მას, რომ მონები სასოწარკვეთილებამ შეიპყრო და მუხლ-მოდრეკილი შესთხოვდენ ზედამხედველს ბატონთან შეამდგომლობას, რომ არ შეეწყვიტათ მუშაობა. ბავშვები და დედა-კაცები თავზარ დაცემულნი გაიძახოდნენ: ვინაა მოგვეცემს პურსაო.

სტუმარ მასპინძელნი შორი ახლოს იდგენ და ყურს უგდებდენ.

— ხომ გაიგეთ, ბატონო, თუ რა ძალა ჰქონია შიშშილსა? ამაყათ ჰკითხა დორმა. შემდეგ მიხმო ზედამხედველი და უბრძანა მუშაობა განეგრძოთ. მონების სიხარულს საზღვარი არა ჰქონდათ და ადიდებდენ გულკეთილი ბატონის სახელს.

ქარხანა კვლავ ამოძრავდა და მონებიც სამუშაოს დაუბრუნდენ ისეთი სურვილითა და თავგამოდებით, რომ ზედამხედველთა სასტიკი ზომებიც მეტი დარჩა.

დორი თავისი სტუმრით ახალს განყოფილებაში გადავიდა. აქ გამალებით მუშაობდენ ფერმიხილი ბავშვები და ასეთივე დედა-კაცები. ისინი დამზადებულ ნაწილებს სხვა და სხვა საქონლებისას სწრაფად აწყობდენ თავ-თავის ალაგას კმაყოფილებით აღსაესე. დორმა აუხსნა თავადს: მიუხედავად მცირე ხელფასისა ბავშვები და დედა-კაცები ყველაზე მუყაით მუშებათ ითვლებიანო.

უცებ გაისმა საზარელი წივილი „მიშველე,“ „მიშველეო“ რომელსაც დრო გამოშვებით უზარმაზარი მანქანის ვრიალი ახშობდა. აკანკალებულ გაფითრებულმა მონებმა მსწრაფლ მიაქციეს ყურადღება იქითკენ საიდანაც საზარელი ხმა ისმოდა, მაგრამ წამსვე გაახსენდათ ზედამხედველის მწვავე მათრახები და მუშაობა განაგრძეს. ვინ იცის ვინ არის უბედური! ზოგის ძმა, ზოგის მამა და ზოგის ამხანაგ-მეგობარი მუშაობს იქით!!

თავადი მოუთმენლად ეძებდა გულ-შემზარავ კვილის მიზეზს.

— ნუ დარდობთ, ბატონო, დაამშვიდა დორმა. სჩანს მონა რომელიმე მოჰყვა მანქანას.

თავადს დორის გულქვაობაზე ბრაზი მოსდიოდა, მაგრამ შიშით მისთვის წინააღმდეგობა ვერ გაეწია. მან მაინც მოისურვა დაშავებული მონის ნახვა და მსახურმა მიიყვანა ერთ უზარ-მაზარ მანქანასთან, რომელიც გასაოცარი სისწრაფითა და გრიალით მოძრაობდა. როცა ცრემლ-მორყული თავადი გაჩერებული მანქანის სისხლით შეღებილი ბორბლებს ათვალთვრებდა, გულ-ქვა დორი თავის

საყვარელ ძალს თავზე ხელს უსვამდა და ელერსებოდა.

— სად არის დაშავებული? იკითხა თავადმა და ზედამხედველმაც გადაუშალა ქილოში გახვეული ნაფლეთები ადამიანის სხეულისა, აღელვებულმა თავადმა სთხოვა დოკს, ამ საზარელ ალაცს გასცლოდენ. დორმა ანიშნა მანქანა აეშვათ და ისევ გაისმა უსულო, კაცის მკამელის, საზარელი გრილი სტუმარ-მასპინძელნი სასადილოთ გაემგზავრენ.

სასახლის ბაღში მათ მწყობრათ დარაზმულნი მსახურნი დახვდნენ. გაატარეს ისინი ოქროს ვარაყიან თაღებ ქვეშ და საუცხოვოდ მორთულ სასადილოში შეიყვანეს. ოთახს ამშვენებდნენ ოქროს სკამ-სავარძლები და ხავერდანი საწოლები. თავადი ძლიერ განაცვიფრა ამ სანახაობამ და სთქვა:

— შიმშილი სწორედ კარგი ხელოსანი ყოფილაო. სასახლის დათვლიერების შემდეგ დორმა სტუმარი სადილოთ მიიპატიჟა და როცა შეახო ხელი საქმელს, გაისმა სააპური მუსიკა. თავადი იმხომ გაიტაცა მომზიბლავმა ხმებმა, რომ ცდილობდა დანა-ჩანგლის ხმაურობით არ დაერღვია სმენის დამატკობელი ჰარმონია. ყოველივე ამას ელ-ფერს აძლევდა წითელ ტანსაცმელში გამოწყობილ მოსამსახურე ბავშვთა საამო სანახაობა. სადილის შემდეგ სცენაზე გამოვიდნენ საუცხოვოდ მორთული-მოკა-ზმული ახალგაზრდა ქალები და მოხდენილი ცეკვა თამაშით მიიზიდეს დორის მთელი ყურადღება.

— ალბათ ესეც შიმშილის ნაყოფია? იკითხა გაოცებულმა თავადმა და მალე სრულიად განშორდა დორის სასახლეს. ის გაემართა თავის მინდორ ტყეებისაკენ უცხო სანახაობით მოხიბლული.

ძვირფასი ღვინით შეზარხოშებული დორი მოსვენებას მიეცა. მან საშინელი სიზმარი ნახა. მან ნახა ვითომც მთელი ქვეყანა მის ქარხნებს ეკირა, რომლებშიაც აურაცხელი მონები მუშაობდნენ და დღითი-დღე ადიდებდნენ მის აუარებელ ქონებას. მოელვარე ქურბთან დაღვრილი ოფლის წვეთები, თითქო თვალ-მარგალიტათ იყინებოდნენ და დორის სიმდიდრეს უმატებდნენ. უძლეველი შიმშილი აიძულებს მონებს გულმოდგინეთ იმუშაონ და მით დორის ფუფუნება-განცხრომა უზრუნველ ჰყონ. დორმა უბრძანა ზედამხედველებს მუშებისთვის საქმელი მოეკლოთ, რომ ამით მონათა მუყაითობა გაეორკეცებია. მაგრამ მოსტყუვდა! მართალია მანქანებმა ძველებურათ დაიწყეს მუშაობა, მაგრამ ერთი-ორათ იმატა უბედურ შემთხვევათა რიცხვმა; შრომის უნარი და მუყაითობა დღითი დღე კლებულობდა. მონათა უმრავლესობა უკიდურეს გასაჭირს განიცდიდა. დასასრულ ვილაც ბოროტმა სულმა ჩააგონა მონებს სრულიად აღელვით მუშაობაზე ხელი: „სულ ერთია მაინც შიმშილით ვიხოცებით და ბარემ დავანებოთ თავი მოქმედებასაო.“ მონები დადგნენ!! მუშაობის მძიმე პირობები ვერ აიტანეს ვერც ზედამხედველებმა და ხელზე მოსამსახურეებმა. ისინიც დადგნენ.

დორის სიმდიდრე უკანასკნელ გროშამდე მივიდა. მისი ძვირფასი თვალ-მარგალიტები სადღაც

გაჰკრნენ, მისი სიმდიდრე უცებ დაილია. მართალია მას დარჩა თვალ-უწვედნი მინდორ-ველი და ურიცხვი ქარხანა-ფაბრიკები, მაგრამ აღარ ყავდა მონათ-მოსამსახურენი. მსურველნი მასთან მუშაობისა, მანქანები დადგნენ და მათში ჩაჩენილ ადამიანის ხორცისაგან ირგვლივ მომწამვლელობის სიღამპლის სუნნი გავრცელდა.

დორის ძლიერება-მრისხანებამ ყოველივე მნიშვნელობა დაჰკარგა. ახლა ისიც იძულებული იყო ემუშავა; მაგრამ უკ, რა საშინელებია მუშაობა! მას არ შეუძლია შრომა და გულ მოწამლოელი სიკვდილს ამჯობინებს ასეთ სამარცხენო ყოფას. მაგრამ დახე შიმშილმა, მწვავე შიმშილმა მაგრათ ჩასქიდა მას თავისი ბრკალები. ვილა დაეძებდა იმ განებივრებულ ძვირფას სადილებს, დღეს მას პურის ქერქიც კი ენატრება; წყლის მამწოდნელი არავინა ყავს, რომ გამშრალი ხახვა გაისველოს. აი უკანასკნელი გროშიც გამოეცალა ხელიდან და მრისხანე, შეუბრალბელი დორი თვით მონებზედაც უღარიბესი შეიქნა. ისინი მცირე რამ საზრდოს მაინც მოულოდნენ.

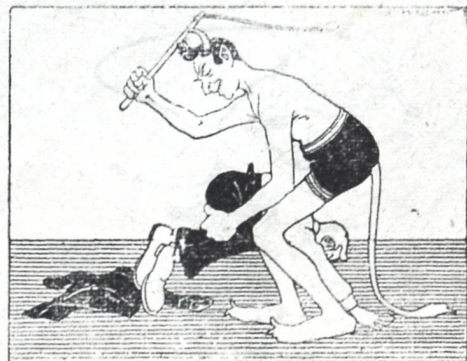
მწარე შიმშილმა აიძულა დორი ეშრომნა და მართლაც საჩხრეკით ბელში, ოფლისაგან იწურებოდა გავარვარებულ ფეჩის წინ. მურიტა და ზეთით გაღვსილს საძაგელი ოფლის სუნნი ასდიოდა. საშინელს ტანჯვაში იყო დორი, მაგრამ ამ ვაიწყალებაში კიდევაც გამოელვია. „ვაიმე მიშველეთო“ ასეთი ღრიალით წამოვარდა ის თავის თფილ ლოგინიდან და თანდათან გონს მოსული სიზმარისაგან ერკვეოდა.

საზარელი სიზმარი მას თავიდან არ გამოსდიოდა და გაასკეცებული ენერგიით ცდილობდა. თავის სიმდიდრეთა გაზრდა-გადიდებას და მონათ მუშების შიმშილს ყოლას, რათა ბოროტ ხელს არ გაეღვიძებინა მათში უკმაყოფილება და სიზმარიცხადათ არ შეეცვალა.

დღესაც ყველა მონა-მორჩილად ემსახურება დიდებულ დორის და ბევრია, ბატონი და მონა, მდიდარი და დარიბი.

მაგრამ როდემდის?!

თამრო ნაკვლიშვილი.

ს ი მ ლ მ რ ა .

(მღვდ. სიმ. კა—ლისა)

„ერთობამ“ რომ ხუცებს გვავენო,
რა თქმა უნდა, არის ცხადი,
უსაკურთხოთ დაეიტანჯე
თითქმის ორი წელიწადი...

მაგრამ როცა რეაქციამ
ხალხს დაარტყა მძლავრი თათი,
მაშინ-კი ვსთქვი: სჩანს ალგვიდგა
ძველი წესი და ადათი.

ქელებებით, საკურთხებით
ლიბს გავივსებ—გავიბერავ,
და ზედაშეთ შემოწირულ
ღვინითაც ყველს ჩავიფერავ.

მაგრამ ვატყობ „ერთობის“ დრო
ხალხს ქეუაში დაჯდომია,
და „ბიკ-ბუკის“ ნაამბობიც
ძვალ და რბილში გასჯდომია...

თქვენს მტერს რაც მე დამითენეს
წლიეულს საკურთხოზა დღესა,
გლებებმა ყოინა დამცეს,
ცარიელი გამავდესა.

„სად თქმულა, რომ მკვდარს შიმშილით
უჭირდეს, სულს დაფავდსო,
ან კი მკვდარს რქ რა მიუვა,
მღვდელი რომ აქ ყლაპავდესო!..

გულ-დამწვარი გამოვბრუნდი
არც ზედაშე, არც საკურთხი,
და ცარიელ ხურჯინს ცხენზე
სულ გაჰქონდა ფართხა ფურთხი.

ეზოში რომ შემოვყვიდი,
დაყმენდილი შემხვდა მურა,
ცარიელი მოსვლისათვის
ვგონებ ისიც დამემღურა.

დონ-რობერტო.

დაბა-სოფლები.

სუფსის რაიონი. რა „საგმირო“ საქმე გინდა
სულო და გულო, რომ ამ ჩვენ კურთხეულ რაი-
ონში არ ხდებოდეს. ყველაფრის ჩამოთვლას მთე-
ლი გაზეთი დასჭირდებოდა და მათ გამათრახებას
ყველა მათრახები, ძმაო ეშმაკო და როგორც ვიცი
ამდენს ჩვენთვის ვერ მიიცილი. ამიტომ ვეცდები
საქმე შევიმცირო. სად. სუფსაში კერჯოლის
ლუქნის წინ ყოველ დღე იკრიბებიან უმქალო აზ-
ნაურები, მორანდო არამზადები, ღვინისტები,
კარტისტები, ნარდისტები და სხვ. კრების თავსამ-
ტვრევ საგნებს ყოველთვის შემდეგი კითხვები შეაღ-
გენენ: 1) ვის როგორი ლამაზი ცოლი ყავს 2)
ვინ ვის აჯობებს მუშტ კრივში 3) ვისას უკეთესი
ღვინოა, 4) კარტის ჩაწყობა პრინციპიალურად სა-
მართლიანია თუ არა და ან სხ. კრების მუდმივი პრე-
ზიდიუმი დიმიტრი, ოსმან და ერმილეა, მდივნათ
ხარლამპრე და მათე ყავთ. წევრებიც „კეთილშო-
ბილი“ სისხლის არიან. საქიროა თავმჯდომარეებსა
და მღვანთათვის სამ-სამი კული მათრახისა და წამ-
სვე თავს დაანებებენ ამ ხელობას.

სად. სუფსაშივე, მამა ბართლომემ შემდეგი
საანტისაბახუსინო საქმე მოიმოქმედა: სასულიერო
მთავრობამ მისცა ნება მასთან დიაკვნათ ვინც უნ-
დოდა ის დაეყენებია. ბართლომემაც გაუშო „აბე-
ლანები“ და შემოესიენ ხუცურის მკოდნე პირე-
ბი: არა მე მომეცი და არა მეო, ხუმრობა კი არ
იყო მასთან დიაკვნობის შოვნა 200 მ. წლიური
ჯამაგირია, გამოსარჩენი და საკურთხი კიდევ სხვა.
ბოლოს ამბობენ მეღიტონამ ჩაუიმასქანქარა რალა-
ცაო და იგდო ხელში დიაკვნობის პორტფელი. გა-
ვიდა ერთი წელი და დაუწყო ბართლომემ ქიღინი
დიაკონს შენ ვერ ასრულებს სამსახურს, შორს ღვე-
ხარ და ლოცვებს აკლდებო. ეიყარა საწყალი
წვრილი ცოლ-მეილის პატრონი კაცი და დასახლდა
ეკლესიის ახლო. ბართლომეს მიზეზს მაინც საშვე-
ლი არ მიეცა და მიუხედავად იმისა რომ დიაკონი
ლოცვებს ესწრებოდა მაინც დაითხოვა სამსახური-
დან. ახლა შენგან საჩუქარს მოეღოს ასეთი ქრის-
ტიანული მოქმედებისათვის და სამიოდ მათრახს
ნურც ამისთვის დაიშურებ.

სოფელ მიქელგაბრიელში „კუციის“ საშაღე-
ლებით ი. ჯაყელი 16,000 მ. ახლევინებს საზოგა-
დობას, აქაო და რატომ ჩემი ტყე არ ვადაჩებთ
რევოლიუციის დროს რომ 40,000 ქანქარი ამე-
ლოვო. ვგონებ არც ამისთანა გვამს აწყენს თქვენი
მათრახის კული?

სოფ. ჩოჩხათში ვაქრებს გოდორი გამოუხო-
მეს, რომლითაც ისინი ტარო სიმინდს ყიდულობ-
დენ. დაავალეს რომ ორი ფუთის გამოსავალი სი-
მინდი ეყიდათ მანეთათ, და არა ოთხი და ხუთის,
როგორც წინათ შეგებოდენ. ზოგი ერთბაშათ დაე-
თანხმენ ამას, ისილომ, ოსმან, რაჟდენმა, დათამ,
ესოფიმ და სხვ. პირველად თანხმობა განაცხადეს მაგ-
რამ შემდეგ სიხარბით ძღვეულებმა ოთხი ფუთის გა-
მოსავალი სამ აბაზათ ჩაიგდეს ხელში გაქვიერებულე-

ბისაგან. თითო მათაც მისცხე ეშმაკო შენი კურ-
თხეული მათრახი.

ჩვენში, ძმაო ეშმაკო, მუშაობის დროს ერთი-
მეორის მიხმარება იცინ. ხანდისხან ერთი კაცის
ყანაში ათი-თუთხმეტი კაცი ერთათ მუშაობდა
ხოლომე. დაუნახავს ერთ ხაჯალიელ აზნაურ ესოფის
ასეთი სურათი და გახარებია და მოუკურცხლავს
ზოქაულთან: ამა და ამ ალაგას მიტინგია ს.-დ. და
არიქა უშველეთ. ფიცხლავ გაჩენდნ სტრაჟნიკები და
დაპატიმრეს რამოდენიმე პირები, რომელიც მეო-
რე დღევსე გამოუშვეს. რომ ესოფის შემდეგში
ასეთი არ დეემართოს ჩემის აზრით კარგი იქნება
მისთვის ერთი მათრახის კულის წაწყვიდინება.

დანარჩენებზე შემდეგ.

შენი კასიო.

ღანჩხუთი. დაროჟნი მასტერი ადამ ფილიპიჩი
დიდი ხანია მოვლის, ძმაო ეშმაკო, შენს პატივის-
ცემას. ან კი მეტი რაღა ქნას საბრალომ, ხელი
არაფრისთვის არ დაუკლია, რითაც კი შეიძლებო-
და შენ მიერ წყალობის დამსახურება: მუშებს ადა-
მის დროინდელი პირობები წამოუყენა და ბოლოს
სრულიად გზასაც გაუყენა. მისი ხელქვეითი ვასილ
ქეფხოძე არც იმდენი ყურადღების ღირსია, რა-
გორაც თავი მოაქვს და პირველთან ერთად შეიძ-
ლება ისიც გამოითანო მათრახის კულში.

კრონოსი.

ჭიათურა. ძმაო ეშმაკო, როგორც მკითხვე-
ლებმა იციან აქ, ჭიათურაში, არსებობს ვაგონების
და ბაქნების (პლატფორმების) გამწაწილებელი კო-
მიტეტი.—როგორც ეს ვეებერთელა სახელწოდება
გვიჩვენებს ის რამეს უნდა წარმოადგენდეს.—ამ
უკანასკნელ სხლომებზე ბევრი იომეს კომიტეტის
წევრებმა, ბევრი ილაყბეს, მაგრამ არ იქნა, მსხვი-
ლებს ერთი ციკცქა პლატფორმაც ვერ ჩამოარ-
თვეს, ასე რომ ვთხოვ ჩემო ეშმაკო ამ ვაჭბატო-
ნებს შემდეგი ლექსი უძღვნა:

რას იჩემებთ ნესტორ, კოლა
რას ბაქიობ იონაო,
ვერას გახდით, თუმც თქვენგანმა
ყველამ ბევრი იომაო,
არ იქნა, და ვერ წაართვით
მსხვილებს ერთი ბაქანიო,
ხელში შეგრჩათ უსარგებლო
თავის მტვერევა, ქაქანიო.

ჭიათურელი ეშმაკი.

სუფსა. „ნაციხის უფროსალი“ ივანე ჯაყელი
ბოქაულის სახით მოგვევლინა და დღეს ჩვენში ეწე-
ვა „სასიკაძულო მოღვაწეობას“. იმის მათრახს აბა
თქვენი მათრახი სად შეედრება?. ყოველ შემთხვე-
ვაში აქაურ ვაჭრებს თქვენი მათრახიც მოუხდება.
მარტო ივანეს მათრახი არ ემარა. ყველა ისე გან-
ვითარდა ამ ბოლო დროს ჩვენში, რომ ქურნალ-
ვაზეთებს ახლო არ იკარებენ.

ოლოდე.

ბელაგორი („მათრახის“ რედაქციას)

„თუ გინდათ გამოგვიგზავნეთ
სამათრახონი ყველაო,
ამ ბოლოს სპეციალურათ
ვისწავლეთ ზურგის ზელაო.
მათრახებისა ტრიალში
ვერავინ გვეჯობნის ჩვენაო,
იმდენი ვურტყით დიაკვანს,
რომ წამოავდო ენაო“.

ბელაგორელი ხუცები.

აი ასეთ წერილს გიგზავნიან ბელაგორელი
ხუცები. მართლაც რომ ამ ბოლო დროს ხუცებმა
ძალიან დაატრიალეს მათრახა. აქაო და „მათრა-
ხის“ რედაქცია ჩვენ გვამათრახებს და ჩვენ, რომ
ჩვენი დიაკვნები გავამათრახოთ ვის რა ხელი აქვსო.
ასეთია აქაური ხუცების ლოლიკა. უმეტესათ მამა
რომანოზის. პირველი დებიუტი მან გამართა თავის
დიაკვნის ზურგზე. იმდენი ურტყა მათრახი, რომ
ძალიან ვამოავდებია ენა. ვალახულმა დიაკვანმა
ერმალაოზ ბლაღოჩინს მიმართა და სთხოვა ოქმის
შედგენა, მარა ერმალოზმა თავისი მათრახი უჩვენა
და დიაკვნამაც ხმა გაკმინდა. ეხლა ისე წათამამდენ
ყველანი, რომ იხახიან „მათრახის“ რედაქციამ ჩვენ
გამოგვიგზავნოს თუ ვინმე სამათრახო ყავს და ისე
ვახტუნებთ, როგორც კერცვიო. მე მგონია ძა-
ლიან საჭიროა ერთი მაგათ ანაფორას რომ გააფე-
ნიებდეთ და თქვენ კურთხეულ მათრახს აგემებდეთ.

მღვდლებზე არა ნაკლებ უნდათ თქვენი მათ-
რახის განსიჯვა აქაურ ვაჭრებს. უმეტესათ კაციტა-
ძეს, მანჯავიძეს და კამკაშიძეს. იქნება აქეთ-იქით
ძრომას თავი დაანებონ.

მასწავლებელ მიხოს კი ყველაზე მეტათ არ-
გებს, იცოდეთ, თქვენი მათრახი. რაღაც ჩვეულე-
ბათ გადაექცა ამ ბოლო დროს ბილიარდის წინ
გაჩერება, ვახეთებში თავისი თავის ქება და სხვისი
ლანძღვა და ხუცების „აბლაკატობა“. თვითონაც
უნდა მოიშალოს ყველა ეს ცუდი ჩვეულებები, მა-
რა ამბობს „მათრახის“ მეტი ვერაფერი გამასწო-
რებსო. რაკი ასე მოწადინებულია ხუცებთან ერ-
თათ ნურც იმას დაივიწყებთ.

შავი ლელის პირელი.

დ. სამტრედია. ჩვენი დაბის „მამები“ ცდი-
ლობენ ამ სახამთროთ შინც მოახერხონ და ჩვენ
დაბას „პოსადობის დიპლომი“ მიადებინონ, „ლლა-
სნობის“ სურვილმა ისე გაიტაცა ყველა, რომ ერთ
ამბავში არიან, გაჰყავთ ერთი ქუჩიდან მეორეში
არხები, რომელშიაც ცხენის-წყლის შტო ჩანჩქარით
გაივლის და ჩვენს „ლლასნებს“ პოეტურ ფანტაზიას
აუთამაშებს. როცა ხედავ ამ სანახაობას არ შეგიძ-
ლია პატიოსან ადამიანს სიხარულით არ აგვესოს
გული! ეხლა „განათლებლას“ არ იკითხავთ? პრა-
გმინაზია თუ ვერ დააარსეს დაბელებმა, საში იმის-
თანა „გაზოგოვ ოსვეშჩენიე“ დასდგეს, რომ სამ-
ტრედის კი არა მგონი ასეთ „განათების“ შემდეგ
ხონშიაც არაფერი დასჭირდეთ.

ყველაფრით კმაყოფილი ვართ, მხოლოთ ერ-
თად-ერთი სამწუხარო ის გვაქვს, რომ „მოღვაწე“

მელიტოს და მოსეს „სკანდალი“ მოუვიდათ. ბრძოლის ველიდან ორივე გამარჯვებული გამოვიდა, მხოლოდ დამარცხებული მესამე, სულ უბრალო პირი, აღმოჩნდა, რომელიც „წესიერების დარღვევისათვის“ რწყილების საწყესავათ შეგზავნეს ადგილობრივ „ხამოკში“.

იქიდანვე. ამ დღეებში აქ ერთი საისტორიო საქმე მოხდა. ფოსტის მოხელეებმა ა. ბარამიძემ, ა. ჩხენკელმა და ნიკუჩაძემ, იმ ცრუ ხმების გამო, თითქოს ფოსტაზე თავდასხმას ეპირებოდნენ, დამალვა განიზრახეს, მაგრამ ბოროტ-გამზრახველებმა მიაგნეს და მოიტაცეს. დიდი მეცადინეობის შემდეგ სამივე აღმოაჩინეს არლის ყუთში ჩამწყვდეულნი „ნოვი სვეტში“ მაკარაძის დუქანში. ჯერ ჯერობით მოტაცებულნი კარგათ გრძნობენ თავს.
შენი კრუშეანი.

სად. ევლახი.

იავნანა ვაოლა ნანა, იავ ნანინაო; დრეზინაზე „კატობა“ არ მოგეწყინაო? რალათ გვინდა ჩვენ სიცოცხლე, იმხიარულეო! თუ გეწყინოს დაგვიყვირე, შენი ჭირიმეო!!

იავნანა ვარლა ნანა იავნანინაო დრეზინაზე რო დაჯდები, გაგებარდებაო? ნუნუა და ბასტურმები მოგელანდებაო? დუქანშია მინამ შეხვალ შენი მოგივაო, სანამ ყელსა გაისველებ, სული წაგივაო.
იავნანა და სხვა.

გამძლარი დანალევი გაიმართებო, სხვასა ჰკითხე რასა სკამენ იგი საწყლებო, სიმშლითა კუჭი ეწვით, ეწვით ფაშეებო, დრეზინაზე რო სწვალობენ, შენი მუშებო.
შემანქანე.

ჩოხატური. „საპოენიკა“ სიომ ახალი ხერხი გამოიგონა ურჩი შეგირდების თავიდან მოსაშორებლათ. ამას წინათ სამი შეგირდი წასჩხუბა ერთმანეთს. იშონა მიზეზი და სამივე დაითხოვა. შემდეგ ამ სამში ერთი მიიღო, რომელიც მას უნდოდა. ორი კი ქუჩაში დასტოვა. კაი ხერხია და კაი მათრახიც მოუხდება სიოს ასეთ მოღვაწეობისთვის.
ქვიშარელი.

ჯიხიში (ახალი ამბები).

— სამკითხველოს გამგეც ახალი ჰყავს და ბიბლიოთეკარიც, მაგრამ ჟურნალ-გაზეთები მაინც ძველია და იაიც „რასპროდაჟაში“ იყიდება.
— ქსენონს ექიმიც ახალი ჰყავს და ფარმაცევტიც, მაგრამ წამლების სიძვირე მაინც ძველია.
— ბანკს თავმჯდომარეც ახალი ჰყავს და თანაშემწეც. მაგრამ ქანქარის „კრახი“ მაინც ძველია.
— ბაზარს „დესენდნიკიც“ ახალი ჰყავს და უსტაბაშიც, მაგრამ სამიკიტნოებში ტკბილი მაკრით ქეიფი ისევ ძველია, მხოლოდ კარტ-ნარდ-ბილიარდის ნაცვლათ დომინოს თამაში კი ახალია.
სად არის მათრახის კული!

ფიქთალიონი.

პატარა საუბარი.

(ლექსეუმი და იმერელი)

იმიერ. გამარჯობა შენი კიმოთია.
ლიახუშ. ქვე, ღმერთმან გაგიმარჯოს ზესარიონს.
იმიერ. რა ამბავია კიმოთე თქვენში?
ლიახუშ. ქვე, რა ამბავი იქნება, შენი ჭირიმე; მოსავალი წელს გვარიანია, ქვე თულა შეგვრჩა.
იმიერ. როგორ თუ შეგვრჩათ?
ლიახუშ. ქვე, როგორ და ზოგს ბატონი წაიღებს, ზოგს ღვლეო, ზოგს გადასახალში გაგვიყდიან და ჩვენ ქვე დავრჩებით მშვიერი, ცარიელ-ტარიელი.
იმიერ. ასეთი ჭირი მარტო შენ ხომ არ გადგია, მოვა დრო და ჩვენც რამე გვეშველება.
ლიახუშ. ქვე, ღმერთმან იმედი ნუ წოგიშალოს, მაგრამ ქვე ჯერ პირი აფერს უჩანს და...
იმიერ. გულს ნუ გაიტებს ძამია, ერთის დაკვრით ხევის წაუქცევია? მოვა დრო და ჩვენს მხარეზედაც დადგება დღესასწაული.
ლიახუშ. ქვე რა ვქნა, შენი ჭირიმე, მოდი და ნუ დავლანდები, ორი დღევით ვაქაკი წყლს სალდათათ არიან გაწვეული ჩემი ოჯახიდან. ქვე თუ ისინი მომაცილეს დავიღუპები და იგია.
იმიერ. ეგ არაფერია; შეიტანე „წითელი ჯვრის“ სასარგებლოთ ათასი მანათი და ორივე თავისუფალი იქნება.
ლიახუშ. ქვე, რაო? რის სასარგებლოთ?
იმიერ. რის და „წითელი ჯვრის“ სასარგებლოთ.
ლიახუშ. ქვე რაა „წითელი ჯვარი“, შენი ჭირიმე.
იმიერ. იმე!.. როგორ, თქვენში „წითელი ჯვარი“ არ არსებობს? ჩვენში, რამდენი ხანია, დააარსა დავითმა „წითელი ჯვარი“ და ვინც უხვ შესაწირავს არ დაიშურებს, უთუოდ თავისუფალი იქნება.
ლიახუშ. ქვე, ჩვენში ასეთი არაფერია, თორემ გავციდი ყველაფერს და რამეს გავხდები.
იმიერ. თქვენში იქნება სხვაფერ იციან... ზუგდიდში „ჯვარი“ არ არსებობდა, მაგრამ ვერცხლს დიდი გასავალი ქონდა.
ლიახუშ. ქვე, სიმართლე უნდა მოგახსენოთ, რომ ჩვენი იასონი ვერცხლს არ ღებულობს.
იმიერ. ვერ დაგიჯერებ, კიმოთე, რომ რაცხა მაინც არ იყოს, ვერა და ვერა.
ლიახუშ. ქვე, რა ვიცი; დამარწმუნეს, რომ ვერცხლი ჭირივით სძულსო და სხვა შესაწირავი რა... ქვე თუ ვეღარ გადურჩები—სულ ერთი არაა?
იმიერ. რაი ვერ გადურჩები?
ლიახუშ. ქვე რას და ორ-სამ წელიწადს უჯამაგროთ უნდა ემსახურო და მასთან მსუქანი ძღვენები ხშირ-ხშირათ მიართვა და ქვე ამას ვინ გადურჩება?
იმიერ. ჰოო, ავი გითხარი!.. მსუქანი ძღვენი უყვარს—ა?
ლიახუშ. ქვე რატომ არა, შენი ჭირიმე. მწიფობის თვეში რომ მის ეზოში გადაიხედა, —სავეა ქათმებით, ინდაურ-ბატებით და ცხვარ-გოჭებით. თურმე, ნათლი-დღებში და კერძო-კაცებშიდაც ბევრს ინახვენ ასეთ ნაძღვენე საქონელს. ქვე ავი ენები კიდევ მეტს ამბობენ, მაგრამ დიდიკაცის საქმეს ქვე რას გაუგებ თავსა და ბოლოს...

იმიერ. ჩვენი დავითი სჯობია
გოკ-ქათამ-ცხვარის მბოკველსა!..
სჯობს ქანჭარისა მოხვევა
ყოველსა მოსახვეველსა...

ჯავშნოსანი.

წერილები რედაქციის მიმართ.

ბ. რედაქტორო! „მათრახის“ მეოთხე ნომერში მოთავსებული იყო წერილი მიხელა ოფონევილისა, რომელიც მე, გერმანე გელიძეს მწამებს ცილს, ვითომ მე უსინდისოთ ვექცეოდე ხალხს და წონაში ვატყუებდე, მასთან მძინარე მუშის გალახვას. ამით უნდა ოფონევილის ჩემი სახელი დამციროს, რადგანაც მას ჩემთან ჰირადი ინტერესები აქვს. ამიტომ ვითხოვ პასუხს ოფონევილისაგან, დამიმტკიცოს მან ჩემდამი ხალხთან უსინდისოთ მოპყრობა და მათი მოტყუება და თუ არ დაუმტკიცებია იმ შემთხვევაში, ვუწოდებ მას, რისიც ღირსი იქნება.

გერმანე გელიძე.

ბ. რედაქტორო! თქვენ პატივცემულ ჟურნალ „მათრახის“ მე-4 ნომერში მოთავსებულია წერილი ჩოხატაურიდან, სადაც ბ-ნი შურდული სწერს, ვითომ მე საზოგადოების დადგენილება ფეხქვეშ გამეთელოს და ივანე ქართველის ღუქანში განვაგებოდე კარტის თამაშს. ვაუწყებ, რომ მე ეს ექვსი თვე არის ივანე ქართველის ღუქანში კარტის თამაშით არ შევსულვარ. „შურდული“ სრულიად უსაფუძვლოდ შეურაცხყოფას მაცენებს. ამიტომ ვიწვევ სამედიატოროს სამართალში. მედიატორებათ ვასახელებ მასწავლებლებს: სარდიონ მგალობლივილის და მელიტონ რამიშვილს. ვადას ვუნიშნავ ერთ კვირას დღიდან გამოცხადებისა.

დათიკო ერისთავი.

ბ. რედაქტორო! ჟურნალ „მათრახის“ მე-4 ნომერში მოთავსებულია ლექსი: ქუთაისის „დეპო“. ამ ლექსში აღნიშნულია „მოღვაწე“ პირები და მათ შორის „პორფილეც“, რადგანაც აქ დეპოში პორფილე არავინ არის და მე კი ისეთი არა მიმიძღვის, რომ ასეთი გასათვალისწინებელი ვიყვე, რომელიც მე სიკვდილათ მიმანია, ვითხოვ ბ. ეკალს გამომყვეს სამედიატორო სამართალში იმ პირობით, რომ თუ კი მე რაზე ხალხის საწინააღმდეგო თუნდაც ერთი სიტყვა აღმომიჩნდება, სასჯელი მან დამადგას, და თუ პირ-იქით დახმარებისა და პატივისცემის მეტი არა მიმიძღოდეს იმ

შემთხვევაში ბოდიში მოიხადოს თქვენი გაზეთის საშეღებოთ. ჩემის მხრით მედიატორებათ ვასახელებ ივლიანე ხეთერელს (ნივთებით მოვაჭრეს) და იოსებ ხელაძეს (მესტამბეს) ვადას ვაძლევ დღიდან გამოცხადებისა, ათ დღეს.

ქუთაისის დეპო მუშა პორფილე თაღუმაძე.

ბ. რედაქტორო! „მათრახის“ მე-3 ნომერში მოთავსებულია წერილი სამტრედიიდან, რომელშიაც ვილაღ „სათანა“ ბრალს მდებს და საკვეყნოთ ცილს მწამებს; რისთვისაც ვიწვევ მას სამედიატორო სამართალში. ჩემის მხრით მედიატორებათ ვასახელებ ა. ვაშაქიძეს და ა. სტურუას. ვადას ვაძლევ ათ დღეს დღიდან ამ წერილის დასტამბვისა. დევე, მედიატორებათ პირუთენელ-სასამართლომ დამიმტკიცოს ვინაა მტყუანი და ვინ მართალი ჩვენ შორის. მედიატორებათ განაჩენი „მათრახში“ უნდა იქნას გამოცხადებული.

ბ. ხუტუა.

მათრახის „ფოსტა“.

სად. ბელაგორი. Pilat-ს.—თქვენი ლექსი „კეღა-გოგთა კრება“ ჩვენი ჟურნალისთვის გასამეტებელი არ არის. უმჯობესია „საქართველო“-ს გადასცეთ.

ს. ილორი.—„ღამურას“.—მწერალ ერმილე მაკალათიას და ერთი ქალის ამბავი, საჟურნალო ამბავი არაა. გირჩევთ ცალკე წიგნაკათ გამოსცეთ

ატანან.—„წუნწუნმას“.—თქვენი ლექსი „ამყრალბეული აზნაურის“ და „გალეშილი პრიჩინდის“ შესახებ არ დაიბეჭდება.

ჩოსტაბაური.—„ბუღბუღს“.—გეტყობათ, თავდავიწყებამდე შეგყვარებით გურია, მარა თქვენი ლექსი ნახევარ ჟურნალს დაიჭერს იმოდენა და ამიტომ ვერ ვებეჭდავთ.

სუსსა. ვახუშტის. თქვენი ლექსი „სახსოვრად“ არ დაიბეჭდება.

ბაძო. ბ. რ. მ. შ. ი. ი. არ დაიბეჭდება არც თქვენი ლექსი „შემოდგომა და გლეხი“. არც ორიგინალი ინახება.

სოხუმი. ვასიკო ციმიბირელს. თქვენი ლექსები „ბიძის ჩივილი“ და „ვუძღვნი ვეპრაქსო კლანდარიშვილს მენაბლის ასულს“ არ დაიბეჭდება.

ბათუმი. ჰოს. თქვენი „მესტვირული“ არ დაიბეჭდება რადგან აღნიშნულ სტამბეზე უკვე გვქონდა წერილი, რის გამო დანიშნული მედიატორებათ სამართალი ჯერაც არ გათავებულა და საქმე არ გამოჩვეულა.

ლანჩხუთი. შამზე გბრაღიძეს. თქვენი არაკი «ოზობას ქსელი» არ დაიბეჭდება.

მიხაილოვი. დონ რობერტოს. თქვენ ლექსს „ქუთათურ ზუბრებს“ დიდი სიამოვნებით დაბეჭდავდით, რომ ეს მოსახვრებელი ყოფილიყო. აი თუნდ უკანასკნელი კუპლეტი:

„მაშ, თქვენ რა გრჯით? მაგრამ გვემისი

თქვენი სიტყვის ურცხვი კილო...

მეოცე საუკუნეში!...

ვაჰ, სირცხვილო! ვაჰ, სირცხვილო“.

თუმცა უნდა მოვახსენო, რომ „ზუბრებთან“ სირცხვილზე ლაპარაკი, მეტი რომ არ ვსთქვა, უბრალო დროს დაკარგავა.

ჩოსტაბაური. ბუღბუღს. თქვენი ლექსი „მოგონება“ არ დაიბეჭდება.

О.Н.ШАЛИНГ

იმის პასუხის-მგებლობას ბ-ნი ბოლქვაძე არ
 კისრულობს.
 საქორაო გარკვევით აღინიშნოს კუპონებ-
 ზე, რამდენია „მათრახის“ და რამდენი „იმე-
 დის“.

2 15 /
 1908 / 2

აგენტების საუკრადღებო.

გაზეთ „იმედის“ და ჟურნალ „მათრახის“ აგენ-
 ტებმა ზალაგი და გაყიდული ნომრების ფული
 უსათუოთ შემდეგ აღრესნე უნდა გამოგზავნონ:
 Теофилу Ерастовичу Болквалдзе, Ред.
 «Матрахи». ვინც ამ აღრესზე არ გამოგზავნის;

„ჭირისუფლები“.

ოსმაღლეთის ბედი-იღბალი
 ვისთვის არის დასაშური?
 ჭირისუფალ მეზობლებმა
 გაუწყიეს სამსახური.
 ზოგმა ჯუბა შემოაქრა
 ზოგმა შარვალ ახალუხი,
 ირგვლივ ისმის მაკრატლების
 კრიალი და ქახა-ქუხი.
 გაჩქარებით ჰკვეცენ, სკრიან,
 ის კი ჰკვენისის ბედით კრული,
 და აოცებს მეზობლების
 დახმარება მეგობრული.

**„მათრახი“ № 6 იგზავნება პროვინციაში
 შემდეგ აგენტებთან:**

1) ძუთაისში	—ი. კვიციანიძესთან	— — —	220	კალი.
2) სამხტარედიში	—ყ. კოპალითაშვილთან	— — —	250	„
3) ბათუმში	—ს. ფირცხალაიშვილთან	— — —	150	„
	სოხუმისათვის	— — —	40	„
4) ოჯურგეთში	—ვ. ლლონტთან	— — —	100	„
5) ფოთში	—ი. კობრეიძესთან	— — —	70	„
6) შორაპანში	—კ. პერტახიასთან	— — —	60	„
7) ზიბატურაში	— — —	— — —	60	„
8) ჩოხატაურში	—ნ. მეგრელიშვილთან	— — —	70	„
9) ლანჩხუთში	—ლ. წულაძესთან	— — —	20	„
10) მიხაილოვში	—ა. ებანოიძესთან	— — —	30	„
11) გორში	—ბ-ნ არჩვაძესთან	— — —	20	„
12) ჩიონში	—ი. კვიციანიძესთან	— — —	30	„
13) სუსხაში	—ბ. კანტურიასთან	— — —	10	„
14) თელავში	—ბ-ნ ონიკაშვილთან	— — —	10	„

1140 კალი.

რედაქტორ-გამომც. თ. ე. ბოლქვაძე.